სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება (სგშ) - ქმედითი გამოყენების პრინციპები, ძირითადი ეტაპები და მთავარი აქტორები

მეთიუ ქეშმორი
კონსულტანტი, UNECE

თბილისი, 2017 წლის 27 აპრილი

სგშ-ის მიზანი

“გარემოს დაცვა მაღალ დონეზე და გეგმებსა და პროგრამებში გარემოსდაცვითი საკთხების გათვალისწინების ხელშეწყობა - მდგრადი განვითარებისთვის ხელშეწყობის მიზნით.“

ევროკავშირის სგშ დირექტივა, 2001

გარემოსდაცვის შესახებ ფართოდ გავრცელებული ხედვის შესაბამისად: „გარემოზე ზემოქმედება, ჯანმრთელობაზე ზემოქმედების ჩათვლით“ ნიშნავს ნებისმიერ ზემოქმედებას გარემოზე, მათ შორის, ადამიანის ჯანმრთელობაზე, ფლორაზე, ფაუნაზე, ბიომრავალფეროვნებაზე, ნიადაგზე, კლიმატზე, ჰაერზე, წყალზე, ლანდშაფტზე, ბუნებრივ ლანდშაფტებზე, მატერიალურ ღირებულებებზე, კულტურულ მემკვიდრეობაზე და, ამ ფაქტორების ურთიერთქმედებას.“ (UNECE, სგშ ოქმი).

სგშ-ის სარგებელი

- უზრუნველყოფს, რომ გარემოსდაცვითი საკითხები გადაწყვეტილების მიღებისას ჩართული იყოს ადრეულ ეტაპზე და ღიად.
- აუმჯობესებს სტრატეგიული გადაწყვეტილებებისა და გეგმების ხარისხს.
- ხელს უწყობს განვითარების ახალ შესაძლებლობათა, კუმულატიური ზემოქმედების, სხვადასხვა გეგმებს შორის წინააღმდეგობის და სხვა აქტუალურ საკითხთა იდენტიფიცირებას
- განსაზღვრავს ალტერნატივებს, რათა მოხდეს მავნე ზემოქმედების თავიდან აცილება, შემცირება და გამოსწორება, ასევე, ალტერნატივებს პოზიტიური განმტკიცებისთვის.
- განამტკიცებს მმართველობას - ამ უკანასკნელის საჯარო დებატებისა და კონტროლის დაქვემდებარების გზით.

სგშ პროცედურები

0. სკრინინგი

1. სკოპინგი
2. სგშ მოხსენების მომზადება
3. საზოგადოების მონაწილეობა

4. სგშ მოხსენების შეფასება
5. სგშ რეკომენდაციების შემუშავება

6. მონიტორინგი (სგშ პროცესის შემდეგ)

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment | UNIDO

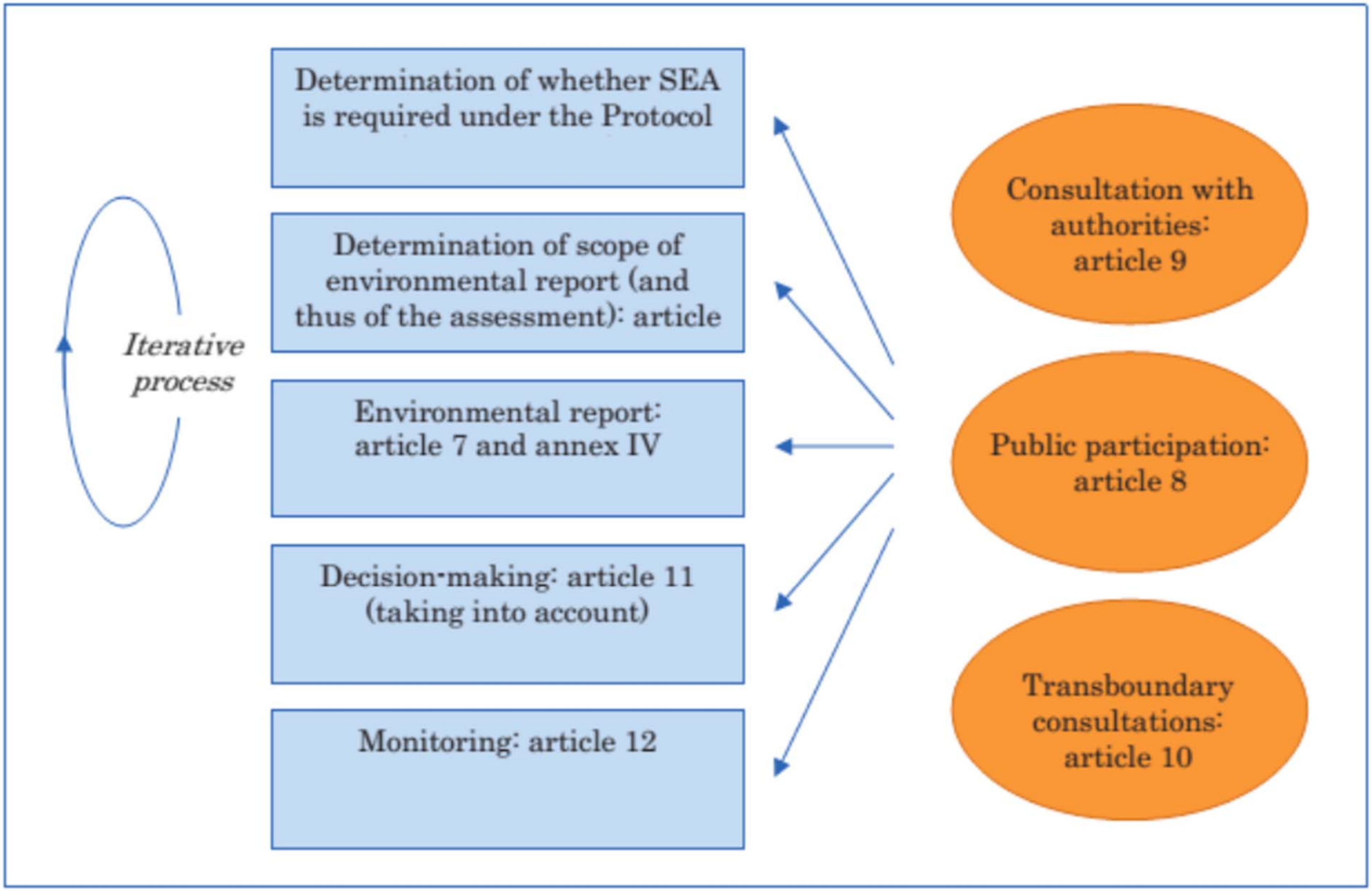

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment | UNIDO

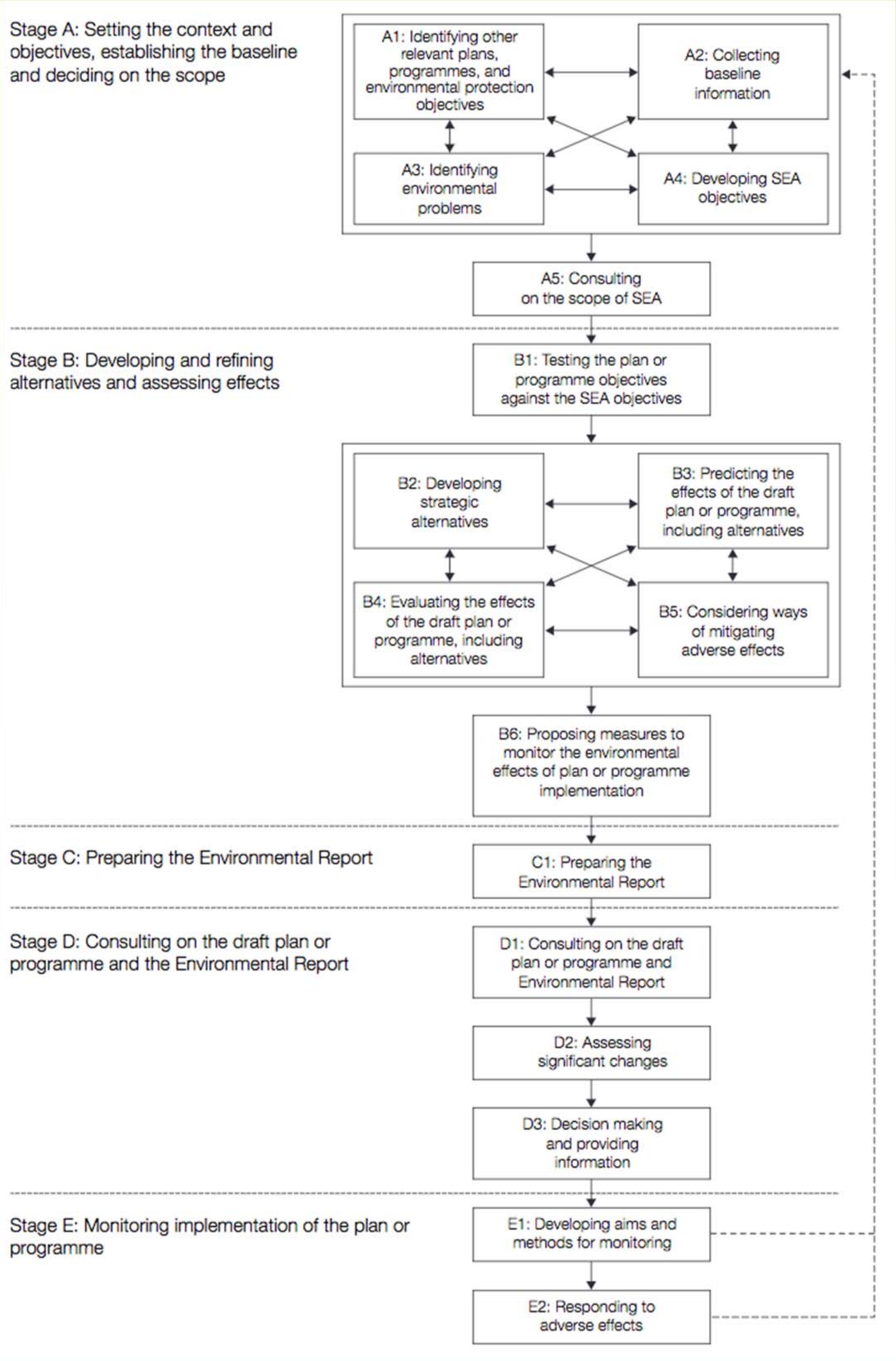

პროცედურები და
პროცესი
წყარო:
გაერთიანებული
სამეფოს
სახელმძღვანელო,
2005

მთავარი აქტორები

- კომპონენტი ან პასუხისმგებელი ორგანო: ორგანიზაციები, რომლებიც PPP უზრუნველყოფს სგშ-სთვის, მაგალითად, ადგილობრივი მთავრობა, სამთავრობო სამინისტრო, პარლამენტი, და ა.შ. ჩვეულებრივ ისინი არიან პასუხისმგებელი სგშ-ის ჩატარებაზე.
- საკონსულტაციო ორგანოები: მაგ.,ევროკავშირის სგშ დირექტივა წევრი სახელმწიფოებისაგან მოითხოვს დაინიშნოს საჯარო ორგანო, „რომელიც, გარემოს დაცვის მიმართ მისი კონკრეტული პასუხისმგებლობის გამო, სავარაუდოდ დაინტერესებული უნდა იყოს განსახორციელებელი გეგმებისა და პროგრამების გარემოზე ზემოქმედების საკითხებით“.
- სხვა სამთავრობო ორგანოები (მაგ., მეზობელი მუნიციპალიტეტები/ადგილობრივი ხელისუფლება).

მთავარი აქტორები

- საზოგადოება: „დაინტერესებული საზოგადოება“ ნიშნავს საზოგადოებას, რომელზედაც ხდება ან შეიძლება მოხდეს ზემოქმედება, ან დაინტერესებული არის გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილებების მიღების პროცესით; ამ დეფინიციის მიზნებისთვის, არასამთავრობო ორგანიზაცია, რომელიც ხელს უწყობს გარემოს დაცვას და ასრულებს ეროვნული კანონებით გათვალისწინებულ ყველა მოთხოვნას, შეიძლება განხილულ იქნეს ინტერესის მქონედ (UNECE, არჰუსის კონვენცია).
- ზემოქმედების ქვეშ მყოფი სახელმწიფო: მაგ., UNECE ოქმის მხარე ან მხარეები (ანუ, ხელმომწერი სახელმწიფო) სავარაუდოდ შეიძლება იყოს ზემოქმედების ქვეშ ტრანსსასაზღვრო ზემოქმედების შედეგად.
- კონსულტანტები /ექსპერტები.
- სასამართლო: ეროვნული და სუპრაეროვნული (მაგ. ევროკავშირის სასამართლო)

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment | UNIDO

მთავარი აქტორები: სასწავლო მაგალითები

- შოტლანდია: SEA Gateway (სგშ კარიბჭე) – პასუხისმგებელია კონსულტაციების კოორდინაციაზე, სგშ-ის ონლაინ მონაცემთა ბაზის წარმოებაზე, მითითებების გამოცემაზე, და ა.შ.
- ნიდერლანდები: NCEA - ახდენს ეროვნული განხორციელების ძირითადი ასპექტების ზედამხედველობას, მაგ., რჩევები სკრინინგისა და სკოპინგის შესახებ, სგშ მოხსენებების განხილვის ორგანიზება

ეფექტიანი გამოყენების პრინციპები

ხარჯები თუ სარგებელი:

- “გამოცდილება უჩვენებს, რომ სგშ-ის შემოღება რეგიონულ და ადგილობრივ მიწათსარგებლობის დაგეგმვაში, შესაბამის ხარჯებს ზრდის 0.1-1% -ით , ხოლო დამტკიცების დრო 20-25%-ით ჩვეულ ხანგრძლივობასთან შედარებით“ რეგიონების კომიტეტი, ევროკავშირი, 2010

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment | UNIDO

ეფექტიანი გამოყენების პრინციპები

სგშ არ არის გზშ!

“სგშ-ის განხორციელების დროს მნიშვნელოვანია ფოკუსირება „უფრო ფართო სურათზე“ და უნდა გვახსოვდეს, რომ შეფასება მუდამ უნდა იყოს სტრატეგიული. სგშ არ უნდა იყოს დიდი - მაღალი დონის გარემოზე ზემოქმედების შეფასება (გზშ). სგშ ფოკუსირებული უნდა იყოს გეგმების განხორციელებით გარემოზე მომხდარ ზემოქმედებაზე და ძირითადად კონცენტრირებული უდნა იყოს ისეთ ელემენტებზე, რომლებიც სავარაუდოდ მნიშვნელოვან შედეგს იქონიებს გარემოზე, პირდაპირი ან არაპირდაპირი სახით.”

(სახელმძღვანელო, Historic Environment Scotland, 2009).

ეფექტიანი გამოყენების პრინციპები

პროპორციულობა

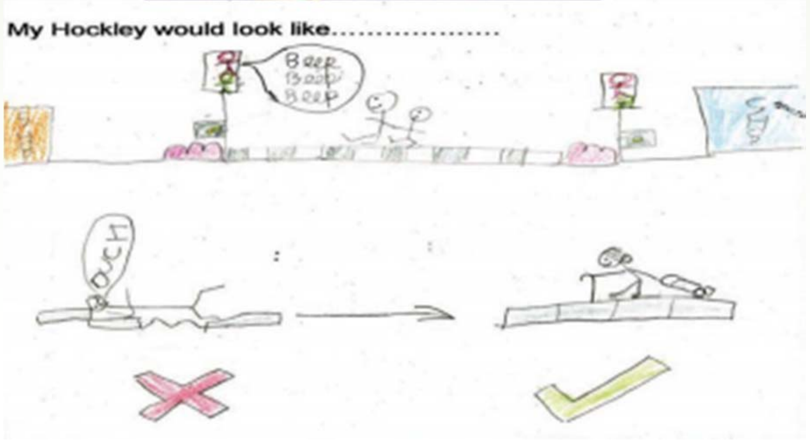

Title page

Table of contents

Chapter 1. Introduction and methodology (roughly 2 pages)

Explain that this is the draft SA report for your neighbourhood plan, which aims to fulfil the requirements of the Environmental Assessment of Plans and Programmes Regulations 2004[9].

Provide information on:

- The area covered by your neighbourhood plan (include a map)
- The contents and main objectives of your plan, to the extent that you know them
- Who has been involved in writing the plan and carrying out the SA
- The 'story' of your SA so far. This could be in the form of a table such as Table 5.

Table 5. Template for a table summarising the SA process

Date	What we did	Who was involved	Problems that we faced
4 Jan. 11	Initial meeting of SA team to discuss SA methodology	J. Robinson, M. Hughes ...	none
8-10 Jan. 11	Read consultation Core Strategy, summarised how it applies to our neighbourhood	F. Mayes, A. Kahn	Core Strategy is only in consultation form and may still change in the future
...	...		

მეზობელი ტერიტორიების გეგმების სგშ, ინგლისი და უელსი

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment | UNIDO

ეფექტიანი გამოყენების პრინციპები

სკოპინგის მნიშვნელობა:

საერთაშორისო დონეზე ფართოდ არის გავრცელებული მოსაზრება, რომ სგშ ხშირად ძალიან ბევრ საკითხს მოიცავს და რომ სგშ მოხსენების გამოქვეყნების შემდეგ მიმდინარე დებატები უკეთ უნდა იმართებოდეს შეფასების ადრეულ ეტაპზე.

ამ საკითხის რეგულირებისთვის მრავალმა სახელმწიფომ გადადგა ნაბიჯები სკოპინგის პრაქტიკის განმტკიცების მიზნით. სულ უფრო ფართოდ ვრცელდება სკოპინგის მოხსენების ცალკე გამოქვეყნების პრაქტიკა.

ეფექტიანი გამოყენების პრინციპები

დაგეგმვასთან სინქრონიზებული

Perceived main effect of EIA on decision-making in Denmark, the Netherlands and the UK.

	Denmark	Netherlands	UK
No effect	6%	7%	4%
The explicit consideration of environmental values, without changing the consent decision	25%	30%	30%
Changing a project to a limited extent	51%	45%	44%
Changing a project more extensively	8%	9%	18%
Choosing the most environmentally friendly alternative	11%	9%	4%

- "საზოგადოებას უკვე აქვს შესაძლებლობა არჩევანის შესახებ, რომელიც გამოიკვეთა საჯარო განხილვების დროს, ხოლო ამავდროულად მზადდება მიწათსარგებლობის გეგმები; აქედან გამომდინარე, სგშ, როგორც ღონისძიება, არაფრის მომტანია საზოგადოების ჩართვის ღონისძიების თვალსაზრისით." (რეგიონების კომიტეტი, ევროკავშირი, 2010)

ეფექტიანი გამოყენების პრინციპები

ხარისხის ეფექტიანი კონტროლი

ქმედითობას შეიძლება ხელი შეუწყოს სტანდარტების მტკიცე და ძლიერმა კონტროლმა:

- სკოპინგი: ფოკუსი უნდა გაკეთდეს მნიშვნელოვან საკითხებზე, ხოლო საკითხებზე რეაგირება უნდა მოხდეს დროულად.
- მოხსენების განხილვა: მოხსენებები უნდა იყოს, მაგალითად, თანმიმდევრული, იხილავდეს სათანადო ალტერნატივებს და უნდა იყოს სანდო.
- სკრინინგსა და სკოპინგში წვლილი უნდა შეჰქონდეს ცენტრალურ ორგანოს.

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment | UNIDO

ეფექტიანი გამოყენების პრინციპები

Figure 6 Elements contributing to/hindering SEA cost-effectiveness

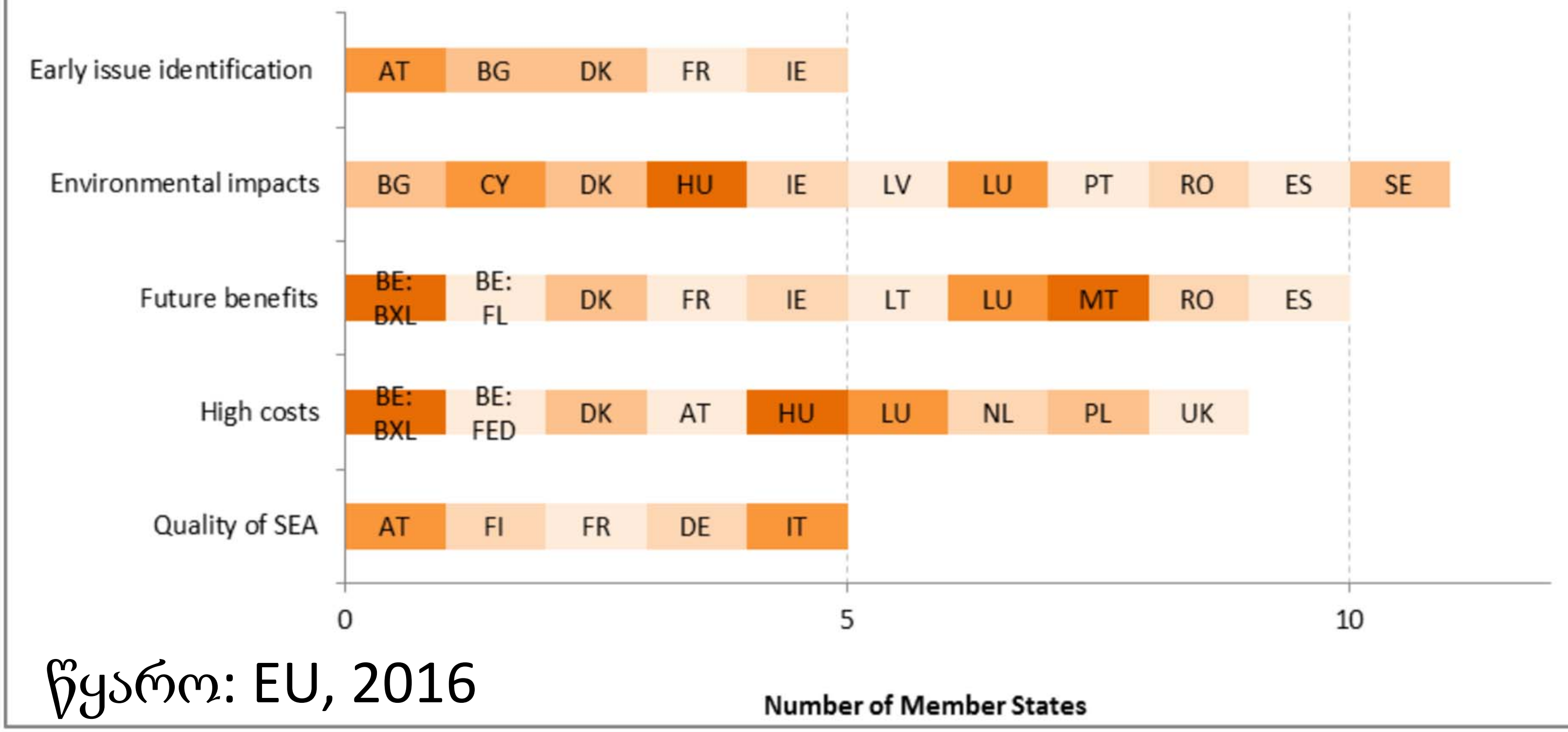

წყარო: EU, 2016

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment | UNIDO

მადლობა ყურადღებისთვის!

OECD BETTER POLICIES FOR BETTER LIVES | UNECE | UN environment | UNIDO